

Jan Komornicki
Dyr. Bieszczadzkiego Parku Narodowego
Jerzy Misiak
Dyr. Kampinoskiego Parku Narodowego
Zdzisław Szkiruć
Dyr. Wigierskiego Parku Narodowego

17 lutego 2006 r.

Pan
Prof. dr hab. Jan SZYSZKO
Warszawa

w nawiązaniu do wcześniejszych prac nieformalnego gremium - „Konwentu Dyrektorów Polskich Parków Narodowych” a także ustaleń podjętych na konferencji zorganizowanej 2 lutego 2006 r. przez Najwyższą Izbę Kontroli w Krakowie z udziałem Wiceprezesa NIK p. Jacka Jezierskiego, Sekretarza Stanu p. Andrzeja Mizgalskiego, przedstawicieli Departamentu Ochrony Przyrody MŚ oraz dyrektorów 23 parków narodowych - pozwalamy sobie przedłożyć projekt ustawy w sprawie zmiany ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wraz z uzasadnieniem.

Generalne zapisy tego projektu wynikają z wcześniej opracowanej ekspertyzy, której konkluzje zostały przyjęte przez „konwent” jako konsensus. Dotyczą one jedynie problematyki parków narodowych, a ich zasadniczym celem jest „przemianowanie” parków narodowych z „państwowych jednostek budżetowych” w „jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych” z jednoczesnym przejściem dotychczasowych gospodarstw pomocniczych w struktury parków narodowych. Kolejną ważną kwestią byłoby utworzenie struktury pośredniej, podlegającej bezpośrednio Ministrowi Środowiska, ale będącej częścią jednolitej Służby Polskich Parków Narodowych (obecnie istnieją 23 służby). Koszty tej zmiany nie muszą być wysokie; po likwidacji KZPN zwiększono obsadę Departamentu Ochrony Przyrody, obecnie należałoby wykonać czynność odwrotną. Doświadczenie wykazało, że 23 parki narodowe muszą mieć koordynatora - leży to zarówno w interesie Ministerstwa i Ministra jak i dobrej organizacji służb ochrony przyrody w Polsce.

Przedkładając niniejszy projekt prosimy Pana Ministra o rozpoczęcie oficjalnej procedury legislacyjnej prowadzącej do jego wdrożenia, tak aby zaproponowane rozwiązania mogły wejść w życie od 1 stycznia 2007 r. Gorąco prosimy o włączenie do tych prac przedstawicieli „Konwentu dyrektorów”.

(-) Jan KOMORNICKI
(-) Jerzy MISIAK
(-) Zdzisław SZKIRUĆ

PROJEKT

Ustawa z dnia

o zmianie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zm.)

Art. 1. W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku narodowego a nie stanowiące własności Skarbu Państwa pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu, z zachowaniem walorów krajobrazowych.”;

2) w art. 8:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu: „2. Wszelkie działania na terenie parku narodowego podporządkowane są ochronie przyrody i mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi działaniami.”;

b) ust. 3. otrzymuje brzmienie: „3. Park narodowy jest państwową jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104).”

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a-3e w brzmieniu:

„3a. Działalność parków narodowych jest finansowana z budżetu Państwa i z własnych przychodów.

3b. Podstawą gospodarki finansowej parku narodowego jest sporządzony przez dyrektora parku plan rzeczowo-finansowy zatwierdzony przez Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych.

3c. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową w ramach środków pozyskiwanych:

- 1) z budżetu państwa, w tym z celowych dotacji budżetowych,
- 2) ze źródeł spoza budżetu państwa,
- 3) z własnej działalności gospodarczej,
- 4) z darowizn, spadków i zapisów,
- 5) ze sprzedaży i użytkowania rzeczy i praw majątkowych.

3d. Park może korzystać z funduszy celowych, samorządowych, środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, źródeł zagranicznych nie podlegających zwrotowi i innych źródeł.

3e. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej w parkach narodowych.”;

3) w art. 9 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Nadzór nad parkami narodowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska za pośrednictwem Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych. Do zadań Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych należy:

- 1) zatwierdzanie planów finansowych oraz sporządzanie sprawozdań zbiorczych z działalności parków narodowych;
- 2) zatwierdzanie rocznych zadań rzeczowych wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 3) koordynowanie działalności naukowej i edukacyjnej;
- 4) kontrola funkcjonowania parków narodowych;
- 5) kontrola funkcjonowania Służb Parków Narodowych;

- 6) dysponowanie częścią budżetu Państwa przeznaczoną na działalność parków narodowych;
- 7) dysponowanie Funduszem Parków Narodowych;
- 8) pozyskiwanie funduszy krajowych i zagranicznych dla realizacji wspólnych zadań parków narodowych;
- 9) reprezentowanie parków narodowych wobec władz państwowych i samorządowych, organizacji krajowych i zagranicznych;
- 10) inicjowanie, organizowanie oraz kierowanie wspólnymi przedsięwzięciami parków narodowych;
- 11) kształcenie kadr parków narodowych.”

4) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:

„9a 1. W parkach narodowych tworzy się Fundusz Parków Narodowych.

2. Dysponentem Funduszu Parków Narodowych jest Dyrektor Naczelny Parków Narodowych.

3. Środki Funduszu Parków Narodowych stanowią:

- 1) część dochodów parków narodowych,
- 2) lokaty kapitałowe,
- 3) darowizny,
- 4) środki funduszu leśnego związane z wyłączeniem z produkcji lasów znajdujących się w zarządzie parków narodowych,
- 5) inne dochody uzyskane na rzecz tego Funduszu.

4. Środki Funduszu mogą być przeznaczone na wsparcie realizacji zadań wspólnych parków narodowych, zadań w parkach narodowych realizowanych z udziałem funduszy krajowych i zagranicznych, promocję parków narodowych w kraju i za granicą, współpracę międzynarodową parków, kształcenie kadr.”;

5) w art. 10

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja może nastąpić po zasięgnięciu opinii właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany, oraz po zaopiniowaniu, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia tych zmian, przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag.”;

b) ust 4 skreśla się.

c) po ust 5. dodaje się ustępy: 5a, 5b i 5c o brzmieniu:

„5a.Przy wykonaniu prawa pierwokupu stosuje się następujące zasady:

1)jeżeli cena sprzedaży nieruchomości rażąco odbiega od jej wartości rynkowej Park może, w terminie 14 dni od dnia złożenia oświadczenia o wykonaniu prawa pierwokupu, wystąpić do sądu o ustalenie ceny nieruchomości;

2)sąd ustala cenę nieruchomości, o której mowa w p.1, przy zastosowaniu sposobów jej

ustalenia przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami;

3)jeżeli przeniesienie własności nieruchomości rolnej następuje w wyniku zawarcia umowy innej niż umowa sprzedaży Park działający na rzecz Skarbu Państwa, może złożyć oświadczenie o nabyciu tej nieruchomości za jej równowartość pieniężną;

4)jeżeli równowartość pieniężna, o której mowa w p.3 nie wynika z umowy , równowartość tę Park określa przy zastosowaniu sposobów ustalania wartości nieruchomości przewidzianych w przepisach o gospodarowaniu nieruchomościami;

- 5) jeżeli równowartość pieniężna, o której mowa w p.3 rażąco odbiega od wartości rynkowej nieruchomości rolnej stosuje się odpowiednio zasady określone w p.1 i 2.
- „5b.Do wykonania uprawnienia, o którym mowa w art.10 ust.5, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Cywilnego dotyczące prawa pierwokupu.”
- „5c.Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określić dla poszczególnych parków narodowych zasady regulacji stosunków własnościowych polegające na określeniu prawnych, finansowych i organizacyjnych sposobów przeprowadzenia wykupu lub zamiany nieruchomości w obszarach o szczególnych wartościach przyrodniczych”.

6) w art. 12

a) ust. 7, 8 i 9 otrzymują brzmienie:

„7. Opłat za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary nie pobiera się od:

- 1) mieszkańców gmin, na terenie których położony jest park narodowy;
- 2) mieszkańców gmin, których teren sąsiaduje z parkiem narodowym a których samorząd w drodze porozumienia z dyrektorem parku narodowego wniosł ryczałtową opłatę roczną na rzecz parku;
- 3) grup i osób indywidualnych zwolnionych w uzasadnionych przypadkach przez dyrektora parku narodowego z obowiązku wniesienia opłaty za wstęp do parku narodowego.

8. Osoby, które nie uiściły opłaty za wstęp do parku narodowego w sposób określony w ust. 6 obciążone są opłatą stanowiącą dwukrotność opłaty wymienionej w ust. 5.

9. Opłaty, o których mowa w ust. 3, są przychodami parku narodowego, wymienionymi w art. 8 ust. 3c ustawy. Dyrektor parku narodowego może przeznaczyć część środków pochodzących z opłat na ubezpieczenie osób przebywających na terenie parku od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów prowadzenia akcji ratowniczych na terenie parku narodowego.”;

b) ust. 10 skreśla się.

7) w art. 15

a) w ust. 1 dodaje się pkt 28-31 w brzmieniu:

„28) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów jezior, rzek i innych zbiorników wodnych z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej

29) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych

30) organizowania rajdów motorowych i samochodowych

31) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metoda bezściółkową.”;

b) w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Zakazy, o których mowa w ust.1 pkt. 1, 2, 5, 6, 10-15 oraz 18, 20, 23, 24 i 27 nie dotyczą obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.”

8) w art. 19 ust. 2 i 3 uzyskują brzmienie:

„2. Projekt planu ochrony o którym mowa w ust. 1 podlega zaopiniowaniu przez zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego w terminie jednego miesiąca od dnia jego

przedłożenia. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag do projektu.

3. Ustalenia zawarte w planie ochrony są wiążące dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ~~w~~ a w przypadku jego braku dla decyzji o warunkach zabudowy.”

9) w art. 20

a) ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wskazaniu zasad wykonywania zadań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, częściowej i krajobrazowej”;

b) ust. 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie: „3) wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, oraz celów ochrony jakie mają być osiągnięte;”

c) skreśla się w ust.3 pkt. 4

10) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:

„Art.20a

1. Na podstawie planu ochrony dyrektor sporządza szczegółowe operaty dla poszczególnych obszarów z podaniem rodzaju działań ochronnych, ich zakresu i lokalizacji.

2. Operat o którym mowa sporządza się na okres nie dłuższy niż na 10 lat

3. Operat ten zatwierdza minister do spraw środowiska w drodze zarządzenia.”

11) w art.22 ust.2 pkt.1 skreśla się.

12) w art. 32 po ust. 4 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Na terenie parku narodowego znajdującym się na obszarze Natura 2000 zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie dyrektor parku narodowego, zgodnie z ustaleniami planu ochrony obszaru Natura 2000 uwzględnionym w planie ochrony parku narodowego.”;

13) art. 94 otrzymuje brzmienie:

„Art. 94. Zadania wojewody, dyrektora Urzędu Morskiego w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku.”;

14) w art. 98

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Członków rady naukowej parku narodowego w liczbie od 10 do 20 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych, w tym dwóch przedstawicieli wskazanych przez właściwe miejscowo jednostki stanowiące samorząd terytorialnego.”;

b) po ust. 4 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Członkowi rady naukowej parku narodowego za udział w posiedzeniu należy się wynagrodzenie w wysokości 25% płacy minimalnej w kraju oraz zwrot kosztów delegacji.”;

15) w rozdziale 6, dodaje się art. 100a i 100b w brzmieniu:

„Art. 100a .

1. W parkach narodowych tworzy się Służbę Parków Narodowych. Do Służby Parków Narodowych zalicza się pracowników zajmujących się zarządzaniem parkami narodowymi - w parkach narodowych i w Dyrekcji Naczelnej Parków Narodowych - wykonywaniem ochrony przyrody, prowadzeniem gospodarki rezerwatowej, wykonywaniem badań naukowych i działalnością edukacyjną, a także ochroną mienia parków narodowych oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody.

2. Nadzór nad Służbą Parków Narodowych sprawuje Dyrektor Naczelny Parków Narodowych i dyrektor parku narodowego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Parków Narodowych zatrudnionych w danym parku narodowym.

3. Pracownicy zaliczeni do Służby Parków Narodowych podlegają okresowej ocenie co 3 lata w oparciu o kryteria zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 100b

1. Działalność parków narodowych nadzoruje Dyrektor Naczelny Parków Narodowych powoływany i odwoływany przez Ministra właściwego do spraw środowiska - spośród funkcjonariuszy Służby Parków Narodowych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

2. Dyrektor Naczelny Parków Narodowych wykonuje swoje zadania przy pomocy Krajowego Biura Parków Narodowych.

3. Koszty działalności Krajowego Biura Parków Narodowych pokrywane są z budżetu państwa, z działu dotyczącego parków narodowych.

4. Służba Parków Narodowych składa się z funkcjonariuszy zatrudnionych w parkach narodowych i w Krajowym Biurze Parków Narodowych

5 Służbą Parku Narodowego w parku narodowym kieruje dyrektor parku.”

16) w art. 101

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw środowiska powołuje dyrektora parku na wniosek Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych spośród osób legitymujących się wykształceniem wyższym o kierunku przyrodniczym, rolniczym, ekonomicznym lub prawnym oraz co najmniej dziesięcioletnim stażem pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów na stanowisku związanym z ochroną przyrody lub środowiska, w tym trzyletnim stażem pracy na stanowisku kierowniczym.”

b) ust. 3-6 skreśla się;

17) w art. 102

a) ust. 3- 5 otrzymują brzmienie:

„3. Dyrektor parku narodowego ma prawo prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia oraz udziału w rozprawach przed sądami powszechnymi w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenia odwołań od postanowień i orzeczeń tych sądów w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody, kłusownictwa, szkodnictwa leśnego i wodnego, ochrony p.poż, zasad udostępnienia turystycznego parku i bezpieczeństwa poruszania się po parkach narodowych.

4. Dyrektor parku narodowego realizuje na terenie parku wszystkie zadania z zakresu ochrony przyrody samodzielnie, a w przypadku włączenia parku narodowego do innych form ochrony przyrody lub programów współpracuje na zasadach określonych w akcie tworzącym daną formę lub program z organem, który nadzoruje daną formę poza granicami parku narodowego.

5. Dyrektor parku narodowego ma prawo wstępu i dokonania kontroli na nieruchomości w granicach parku narodowego w przypadku uzasadnionego

podejrzenia nieprzestrzegania zakazów obowiązujących na terenie parku narodowego.”

b) po ust. 5 dodaje się ust. 5a, 5b i 5c w brzmieniu:

„5a. Dyrektorowi parku narodowego wykonującemu obowiązki służbowe w granicach parku narodowego przysługują uprawnienia określone odrębnymi przepisami odnoszącymi się do:

- 1) Państwowej Straży Łowieckiej - w zakresie zwalczania kłusownictwa;
- 2) Straży Leśnej zawartych w rozdziale 7 art.47 ust.2 pkt1-8 i pkt.10 oraz pkt 2b ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (D.U. nr.101 poz. 444 z 1991 r z późniejszymi zmianami)
- 3) Państwowej Straży Rybackiej – zawartych w art.23 ust 1 pkt 1-9 ustawy o rybactwie śródlądowym z dnia 18.04.1985 z późn. zmianami (D.U.110 poz. 1189 z 2003 r tekst jednolity)

5b. Do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 3, i 5 dyrektor parku narodowego może upoważnić funkcjonariusza Straży Parku.

5c. Do dyrektora parku narodowego należą odpowiednio zadania i kompetencje określone

w art. 5 ust 1, art. 9 ust. 1 i 2, art. 10, art. 13 ust. 1 pkt 1-3, art. 13a, art. 14a ust. 1 i 2, art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 35 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.”

18) w art. 103 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister właściwy do spraw środowiska może powierzyć, w drodze porozumienia z dyrektorem parku narodowego wykonywanie zadań poza granicami parku narodowego w zakresie związanym z funkcjonowaniem i ochroną obszarów Natura 2000, w szczególności w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz realizacji planu ochrony tego obszaru.” ;

19) w art. 104 ust. 4, 12 i 19 otrzymują brzmienie:

„4. Przez bezpłatne mieszkanie należy rozumieć przydzielony pracownikowi lokal mieszkalny w budynku wielorodzinnym lub jednorodzinny, za którego używanie pracownik jest zwolniony od zapłaty czynszu . Jeżeli budynek jednorodzinny pełni funkcję

osady w terenie, pracownikowi przysługuje również prawo do bezpłatnego przydziału pomieszczeń gospodarczych wraz z gruntem niezbędnym do ich wykorzystania.”

„12. W razie braku możliwości przydziału bezpłatnego mieszkania lub zamieszkiwania, za zgodą dyrektora parku narodowego, Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych albo ministra właściwego do spraw środowiska, przez pracownika Służby Parku Narodowego w lokalu, do którego pracownik ma tytuł prawny, przysługuje pracownikowi ekwiwalent za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania.”;

„19.Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla pracowników Służby Parków Narodowych wzór legitymacji służbowej, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym odpowiedni wzór umundurowania wyjściowego i polowego na pory roku, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury, wzór orła umieszczanego na czapkach, a także okresy użytkowania części umundurowania i zasady rozliczeń w przypadku ustania zatrudnienia, kierując się potrzebą zapewnienia pracownikom Służby Parków Narodowych odpowiednich warunków do wykonywania zadań wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku oraz potrzebą rozróżnienia cech umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.”

- 20) po art.104 dodaje się art. 104 a. w brzmieniu:
„104a.Mieszkania służbowe i funkcyjne przydzielone pracownikom parku narodowego wraz z zabudowaniami gospodarczymi i gruntem niezbędnym do ich wykorzystania są w rozumieniu przepisów ustawy nieruchomościami służącymi ochronie przyrody.”
- 21) w art. 108
a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. W parkach narodowych zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody oraz w zakresie zwalczania szkodnictwa leśnego, rybackiego i łowieckiego wykonują funkcjonariusze Straży Parku zaliczani do Służby Parku Narodowego.”,
b) w ust. 5 dodaje się pkt 9-10 w brzmieniu:
„9. nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia przeciw przepisom z zakresu ochrony przyrody, rybołówstwa, szkodnictwa leśnego i wodnego, przepisów p.poż.
10. Funkcjonariuszom Straży Parku wykonującym obowiązki służbowe w granicach parku narodowego przysługują uprawnienia określone odrębnymi przepisami odnoszącymi się do Państwowej Straży Łowieckiej i Państwowej Straży Rybackiej w zakresie zwalczania kłusownictwa oraz Straży Leśnej w zakresie zwalczania szkodnictwa leśnego.”;
- 22) w Art. 135 dodaje się pkt 4) w brzmieniu:
„w Art. 57 ust. 2 skreśla się słowa „oraz lasów znajdujących się w zarządzie parków narodowych,”
- 23) w Art. 135 dodaje się pkt 5) w brzmieniu:
„w Art. 58 ust. 3 skreśla się słowa „oraz na cele określone w ust. 2 pkt 2 i 6 w lasach znajdujących się w zarządzie parków narodowych,”
- 24) po Art. 142 dodaje się Art. 142a w brzmieniu:
„Art. 142 a. W ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249 poz. 2104) w Art. 4 ust. 1 dodaje się pkt. 11 a) w brzmieniu: „Parki narodowe;”
- 25) Art.144 otrzymuje brzmienie:
„Dyrektor parku narodowego powołany przed dniem wejścia w życie ustawy na 5-letnią kadencję zachowuje prawo do pełnienia obecnej funkcji do czasu jej zakończenia.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2007 r.

U z a s a d n i e n i e

Istniejące 23 parki narodowe w Polsce zajmują ponad 1 % powierzchni kraju, stanowiąc najwyższą przewidzianą polskim prawem formę ochrony przyrody, zgodną z potwierdzoną przez Polskę definicją IUCN (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i jej Zasobów), która wymaga aby park narodowy był jednostką podporządkowaną władzom centralnym i przez nie finansowaną.

Zadaniem parków narodowych jest zachowanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej na unikalnych obszarach przyrodniczych, na których są tworzone. Instrumentem pozwalającym wykonywać te zadania jest czynna, ścisła i krajobrazowa ochrona przyrody realizowana na podstawie 20-letnich planów ochrony. Niemal wszystkie nasze parki narodowe leżą w

wyznaczonych w 2004 r. europejskich obszarach ochrony ptaków i siedlisk sieci „NATURA 2000”.

Uchwalona przez Sejm 16 kwietnia 2004 r. (obowiązująca od 1 maja 2004 r.) nowa ustawa o ochronie przyrody zawiera szereg poważnych mankamentów, na które zwrócili uwagę posłowie w trakcie debaty, wnosząc nawet o jej odrzucenie w drugim czytaniu (PiS i PO). Obecny projekt przedstawia propozycję częściowej naprawy a także zmian w systemie funkcjonowania parków narodowych. Zasadność dokonania takich zmian poparta jest wieloma ekspertyzami sporządzonymi m.in. z inicjatywy nieformalnego ciała jakim jest „Konwent Dyrektorów Polskich Parków Narodowych” w oparciu o ustalenia i wnioski Najwyższej Izby Kontroli, która przeprowadziła w roku 2005 kontrolę w 11 parkach.

Kontrola NIK stwierdziła między innymi formalne nieprawidłowości w działaniu gospodarstw pomocniczych przy parkach narodowych, które *de facto* nie są, choć powinny być, jednostkami wyraźnie wyodrębnionymi, a ponadto ponoszą koszty i finansują te zadania parków narodowych, na które brak środków budżetowych. Nowela ustawy ma ten stan zmienić przemianowując parki narodowe z „państwowych jednostek budżetowych” na „jednostki państwowe sektora finansów publicznych” z jednoczesnym włączeniem do ich struktury dotychczasowych gospodarstw pomocniczych i osób w nich zatrudnionych (łącznie ok. 900 osób) w formie nowego działu ekonomiczno-gospodarczego. Zakłada się, że nadwyżki dochodów z działalności parków narodowych a także ze sprzedaży i użytkowania rzeczy i praw majątkowych pozostaną w dyspozycji parku, co pozwoliłoby dyrektorowi parku na zbudowanie planu finansowego, łącznie z określeniem poziomu zatrudnienia i funduszu płac, którego nadal główną część zabezpieczałaby celowa dotacja z budżetu państwa.

Skutkiem finansowym tej decyzji byłby niezmienny poziom dotowania działalności parków narodowych z budżetu centralnego, natomiast przychody budżetu zostałyby uszczuplone o kwoty dotychczas przekazywane, które w skali wszystkich parków narodowych określić można na ok. 10 mln. zł. (5 mln. z nadwyżki gosp. pomocniczych + 5 mln. z dochodów parków narodowych).

Doświadczenie ostatniego roku pokazało, że błędem była całkowita likwidacja Krajowego Zarządu Parków Narodowych i włączenie jego wcześniejszych zadań do zadań Ministerstwa Środowiska. Specyfika funkcjonowania Służby Parków Narodowych wymaga koordynacji i jednolitości, tymczasem ustawa podzieliła *de facto* służbę parków na 23 oddzielne służby.

Celem noweli jest powołanie niewielkiej jednostki pośredniej pomiędzy Ministrem a parkami narodowymi - Dyrektora Naczelnego Parków Narodowych, który wraz ze swoim biurem (liczącym poniżej 10 osób) byłby, w odróżnieniu od b. KZPN częścią jednolitej „służby parków narodowych”. Operacja ta nie powinna w skali resortu spowodować dodatkowych kosztów; przy likwidacji KZPN w 2004 r. powiększono zatrudnienie w komórkach Ministerstwa, obecnie potrzebne będzie działanie odwrotne; utworzenie nowej jednostki kosztem zmniejszenia zatrudnienia tam gdzie je wcześniej powiększono.

Nowela ustawy proponuje ponadto utworzenie „funduszu parków narodowych”, który służyłby wspieraniu wspólnych działań i programów oraz promocji parków. Ponadto istnienie proponowanego funduszu umożliwiłoby korzystanie przez parki narodowe na przykład ze środków finansowych Unii Europejskiej, dotychczas niemożliwe z uwagi na brak środków mogących stanowić wymagany udział własny beneficjenta. Zasilanie funduszu proponuje się ograniczyć do środków spoza budżetu.

Konieczne jest też uznanie dyrektora parku narodowego za zarządcę obszaru Natura 2000 utworzonego na terenie danego parku; brak tego zapisu stwarza dualizm kompetencyjny.

Wszystkie proponowane zmiany są zgodne z prawem unijnym, a co więcej wychodzą naprzeciw postulatam Komisji Europejskiej w kwestii dotychczasowego funkcjonowania gospodarstw pomocniczych przy parkach narodowych